

Geandewei

KERKBLAD

Jaargang 28 - nummer 4
vrijdag 26 februari 2021
editie Dokkum e.o.

Foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

Schaatsend naar het Koninkrijk

Als wolven op zoek
naar hun prooi

Geloofsgetuige
Sophie Scholl

Gezindheid
en eigzinnigheid

Column René Romijn

Schaatsend naar het Koninkrijk

Soms ben ik erg nerveus als ik naar bed ga. Ik krijg mijzelf dan weer rustig door te fantaseren dat ik aan het schaatsen ben. Geen wedstrijd op Thialf, maar als een toerrijder op de Friese meren. Dan maak ik van die mooie lange slagen en glij vooruit in een diepe 'schaatszit', handen op de rug, de blik vooruit. Dat werkt bij mij.

Maar nu het bijzondere: in werkelijkheid kan ik helemaal niet schaatsen! Veel te slappe enkelbanden. Maar deze fantasie werkt en ik val in slaap.

Dus, in mijn fantasie kan ik iets (schaatsen) wat ik in werkelijkheid niet kan, maar wat wél mijn werkelijkheid beïnvloedt: ik word rustig en val in slaap.

En nou denk ik dat het met het geloof in het Koninkrijk van God ook zo is. Ik fantasieer over een wereld zonder pijn en verdriet. Een wereld waarin gerechtigheid heerst. Maar die wereld is er (nog lang) niet, kan ik vaststellen als ik zo om mij heen kijk.

En toch beïnvloedt deze fantasie mijn werkelijkheid: ik probeer mij een beetje te gedragen alsof dat Koninkrijk er al is. Ik probeer pijn te verzachten en steun te bieden bij verdriet. En ik probeer zwakken en de minsten in onze samenleving tot hun recht te laten komen.

Verder dan stuntelig proberen kom ik niet en toch wordt mijn werkelijkheid beïnvloed door mijn droom. Andere mensen doen dat ook en soms veel beter. 'I have a dream' riep Martin Luther King en hij handelde ernaar. Tja, dat kostte hem wel zijn leven maar daar gaat het nu niet om.

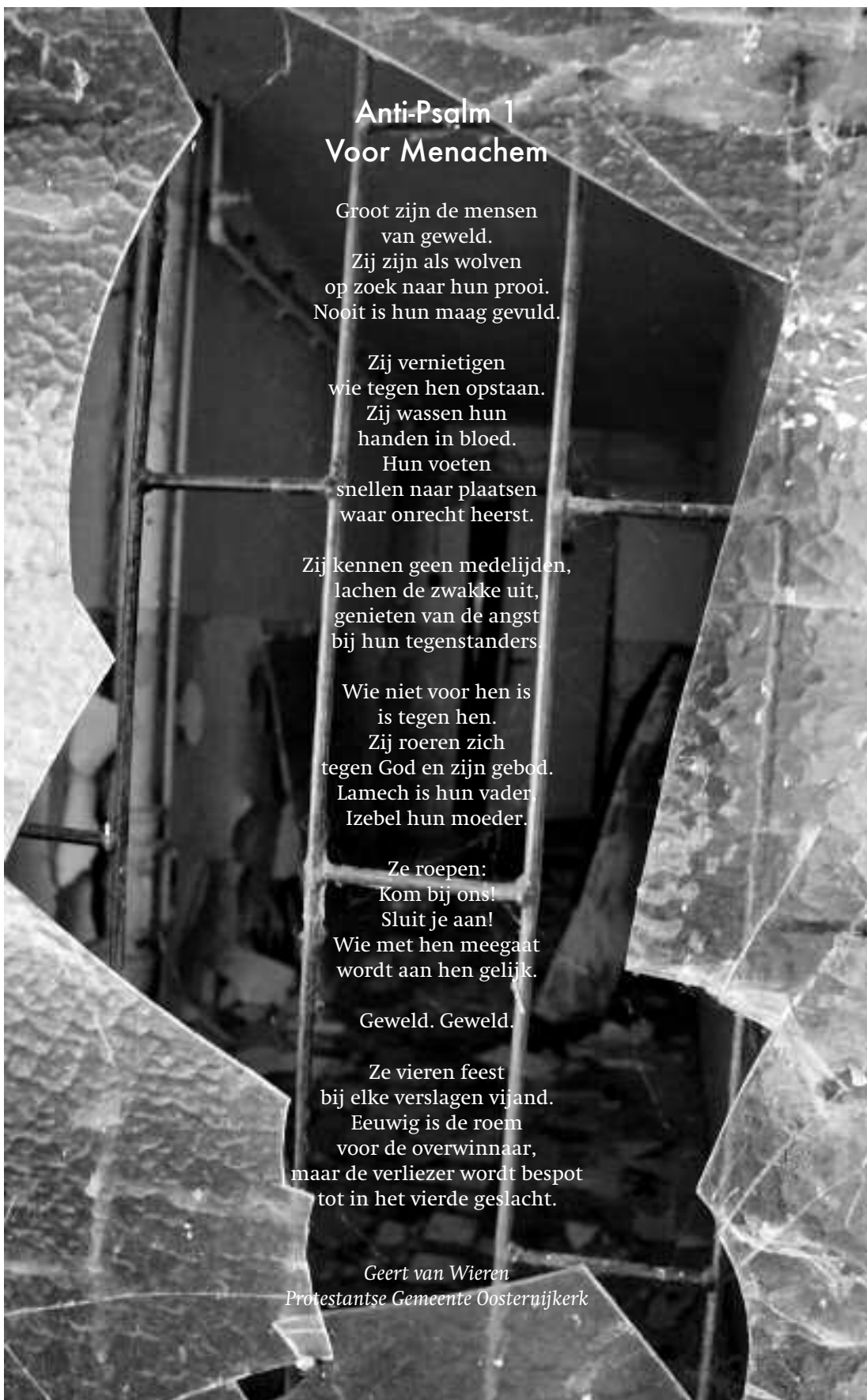
Merkwaardig waar fantaseren over schaatsen niet toe kan leiden. Want ja, ik kan ook uitglijden en vallen. En nee, een topprestatie (Elfstedenkruisje) zal ik nooit leveren. Maar ik probeer er wel slag van te krijgen. Op naar dat Koninkrijk. Met vallen en opstaan. Met ontspannen slagen. Met de blik vooruit. En met fantasie. Want die zullen wij ook nodig hebben. En tenslotte: ook met vertrouwen. Want ik mag dan ooit door het ijs zakken, velen zullen doorgaan. Altijd weer. Met de zegen van Hem die er zal zijn.

René Romijn uit Drachten is gepensioneerd docent godsdienst

Meditatie Anti - Psalm 1

'Gelukkig de mens die...' (Psalm 1) Lees eerst de meditatie, dan de Psalm.

door ds. Geert van Wieren

Anti-Psalm 1 Voor Menachem

Groot zijn de mensen
van geweld.
Zij zijn als wolven
op zoek naar hun prooi.
Nooit is hun maag gevuld.

Zij vernietigen
wie tegen hen opstaan.
Zij wassen hun
handen in bloed.
Hun voeten
snellen naar plaatsen
waar onrecht heerst.

Zij kennen geen medelijden,
lachen de zwakke uit,
genieten van de angst
bij hun tegenstanders

Wie niet voor hen is
is tegen hen.
Zij roeren zich
tegen God en zijn gebod.
Lamech is hun vader,
Izebel hun moeder.

Ze roepen:
Kom bij ons!
Sluit je aan!
Wie met hen meegaat
wordt aan hen gelijk.

Geweld. Geweld.

Ze vieren feest
bij elke verslagen vijand.
Eeuwig is de roem
voor de overwinnaar,
maar de verliezer wordt bespot
tot in het vierde geslacht.

*Geert van Wieren
Protestantse Gemeente Oosternijkerk*

Leesrooster

Week 9, 28 februari t/m 6 maart

zondag	Psalm 99
maandag	2 Petrus 2:1-10a
dinsdag	2 Petrus 2:10b-22
woensdag	2 Petrus 3:1-9
donderdag	2 Petrus 3:10-18
vrijdag	Psalm 19
zaterdag	Jozua 1:1-9

Week 10, 7 t/m 13 maart

zondag	Jozua 1:10-18
maandag	Jozua 2:1-14
dinsdag	Jozua 2:15-24
woensdag	Psalm 126
donderdag	Jozua 3:1-17
vrijdag	Jozua 4:1-14
zaterdag	Jozua 4:15-5:1

Een Nazaret-manifest

Zijn met

Dit stuk is geschreven, geïnspireerd door een boek dat ik aan het lezen ben: 'Een Nazaretmanifest' van Samuel Wells (Franeker 2020). Ik zit er nog middenin, dus een eindoordeel heb ik nog niet, maar wel durf ik het nu al een aanrader te noemen voor wie houdt van een boek dat te denken geeft, want dat doet het. De centrale gedachte is: het gaat in het leven niet om 'werken voor' of 'werken met' of 'zijn voor'. Op zich kun je zo wel iets voor een ander betekenen, maar niets weegt op tegen 'zijn met'.
door ds. S. Boukes

Wat bedoelt Wells?

Het verschil tussen die manieren berust op twee tegenstellingen. Allereerst die tussen *werken* en *zijn*: in het eerste geval ben je actief, terwijl het tweede passiever klinkt. Daarom lijkt het eerste het meeste op te leveren. 'God roept ons, broeders tot de daad', zongen we uit het oude *Liedboek*, en de zusters zongen het (al of niet aangepast) voluit mee. Maar van al dat doen kon je ook weleens wat moe worden.

Maar het voornaamste bezwaar is: bij 'werken' geef je iets *van* jezelf, soms veel van jezelf, maar bij 'zijn' geef je *jezelf*.

En die tweede tegenstelling, die tussen *voor* en *met*, laat iets soortgelijks zien: wat we doen *voor* een ander wordt geregeerd door ons beeld van wat de ander nodig heeft (en dat kan kloppen!), maar als we iets *met* iemand doen, is de ander er voluit in betrokken. Er is gelijkheid.

Kerkelijk leven vandaag

Dit trof me, omdat we nu zo'n bijzondere tijd meemaken in ons land en in de kerk. Ik heb alle gelegenheid om dit interessante boek te lezen, omdat heel veel activiteiten niet door kunnen gaan.

Ik werkte gedurig voor mensen: bracht bezoeken, sprak mensen aan, maakte plannen. En ik werkte met mensen: in gespreksgroepen, in het dingen organiseren, in het opbouwen van de gemeente. Het ligt nu bijna allemaal stil. En dan begint de vraag je te bekruipen: ben ik nog wel iets voor ze? Of gaat het eigenlijk om iets anders: zijn met?

Waarom 'zijn met' moeilijk is

Nu is die gedachte niet helemaal nieuw. We kennen hem uit het pastoraat. Als je mensen ontmoet die moeilijke dingen beleven kom je in de verleiding om te snel iets voor hen te willen doen. Je wilt helpen, anders voelt het zo machteloos. Je wilt iets voor ze zijn, want dat is de eerste impuls van je hart.

Maar meer dan eens is het beter stil te worden, naast de ander te staan en simpel te luisteren, met ze mee te gaan in wat ze meemaken. Een metgezel betekent soms meer dan een helper (of is misschien wel de beste helper). Maar durf je dat aan? Met iemand zijn vraagt moed, vraagt jezelf te verliezen.

Waarom 'zijn met' christelijk is

Het sterke van het boek van Wells vind ik, dat hij laat zien hoe 'zijn met' bij het hart van onze boodschap hoort. Hij ziet het bij Jezus, die mens werd, ons leven wilde delen en dat vooral ook deed in de jaren toen Hij nog gewoon een jongen was in Nazaret (vandaar de titel). Daarin is Hij God met ons, en Hij be-

Samuel Wells laat zien hoe 'zijn met' bij het hart van onze boodschap hoort. Scan de foto voor een (Nederlands ondertiteld) interview met hem. Foto: Duke Chapel, CC BY-SA 3.0

looft aan het einde van zijn weg op aarde: 'Ik ben met jullie' (Matteüs 28:20). Maar het is al bij de schepping begonnen, en is het hart van wat eeuwig leven is: 'Dan zullen we altijd bij Hem zijn' (I Thessalonicenzen 4:17). Wells legt zelfs een verband met de Drie-eenheid: het zit in God zelf.

Vandaag

De tijd die we nu beleven vraagt veel van ons. Het begint ons ook zwaarder te vallen. We merken dat er ontevredenheid groeit, en we hebben zelfs rellen gezien en demonstraties van boze mensen. Het is de reactie op de regels die ons worden opgelegd, en die lijken weleens wat willekeurig.

De wet leidt nu eenmaal makkelijk tot opstandigheid. Paulus wist dat al. Er is meer motivatie nodig dan dreigende boetes. En die wordt ook wel gegeven: er wordt een beroep gedaan op onze solidariteit met de kwetsbare groepen, die het virus niet overleven, en met de mensen in de zorg die heel hard werken om al die mogelijke extra zieken op te vangen.

Wat we hebben gezien, is veel 'werken voor', zeker toen het begon: allerlei mooie initiatieven kwamen op gang. Er waren de uitingen van het 'zijn voor': de rode vlaggen: we staan achter de zorg. Er was het 'werken met': er was bereidheid om bij te springen als mensen in de knel kwamen. Maar het komt nu aan op 'zijn met', solidariteit. En dat valt niet mee, als je zelf nauwelijks gevaar koopt, en je toch van alles moet ontzeggen.

Een beproefde vorm

In de kerk hebben we een beproefde vorm van 'bij de ander zijn'. Die beproefde vorm is de voorbede. Als er iets ergs of spannends gebeurt in een gemeente, dan brengen we dat - als de betrokkenen het willen - in gebed in de dienst op zondag. Dat is een aanmoediging aan de gemeente om het ook persoonlijk te doen. Biddend zijn we met hen en met God. We nemen de nood ernstig, en we roepen tot God om hulp.

Die voorbede is juist vandaag zo belangrijk. In gebed solidair zijn met wie kwetsbaar is, met wie getroffen wordt; de mensen in de zorg aan God opdragen; de regering en de deskundigen, waarop zoveel kritiek is, niet vergeten; zelfs denken aan de mensen die het compleet zat zijn en daarom maar al te graag in complottheorieën geloven - zijn met de ander, zelfs als je hem niet begrijpt.

Zoals Jezus, die van alles bij ons zag en ziet, en toch laat Hij ons niet aan onszelf over. Het gaf Hem de kracht om Zich voor ons te geven. Het kan ons de kracht geven om bij elkaar te blijven.

ds. S. Boukes is predikant van de Gereformeerde Kerk van Damwâld en redactielid van Geandewei

Samuel Wells, *Een Nazaret-manifest - Met God zijn, Van Wijnen*, 24,95 euro

Geloofsgetuige

Sophie Scholl

'Iemand moest er tenslotte toch mee beginnen.'

* 9 mei 1921, Forchtenberg
† 22 februari 1943, München

Sophie Scholl was een studente die met haar broer Hans en nog een paar anderen geëxecuteerd werd, vanwege hun lidmaatschap van de verzetsgroep 'Weisse Rose' in München, die antinazistische pamfletten had verspreid.

Sophie en Hans kwamen uit een protestants gezin. Haar moeder was diacones geweest. Sophie werd kleuterleidster en was actief in een 'verdachte' jeugdbeweging. Geschriften van kerkvader Augustinus – gelezen ondanks plagerijen van collega's in de verplichte Arbeitsdienst – en *Dagboek van een dorpspastoor* van Georg Bernanos hadden grote indruk nagelaten. Ze was gelovig en gevoelig voor de schoonheid van de natuur. In 1942 begon ze in München aan een studie biologie en filosofie. Hans studeerde medicijnen. Beiden kwamen in verzet tegen het Hitlerregime en raakten betrokken bij het clandestien en grootschalig verspreiden van de pamfletten van de 'Weisse Rose'. Die bevatten scherpe analyses en sloegen stevige taal uit. Het nationaalsocialisme heette een 'dictatuur van het kwaad'. Namens de Duitse jeugd eisten ze hun persoonlijke vrijheid terug, 'het kostbaarste bezit van de Duitsers'. Wie de moed niet had tot verzet was medeschuldig. De echte ellende komt van mannen die met rust gelaten willen worden en in hun kleine leven niet gestoord willen worden.

Ze bouwden een netwerk op met verbindingen naar andere grote universiteitssteden. Een vriend van hun vader was een van de geldverstrekkers. Bij de verspreiding van het zesde pamflet werden broer en zus betrappt en door de universiteit aan de Gestapo overgedragen. Tijdens de verhoren trokken ze zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid naar zich toe om hun vrienden te beschermen. 'Wat doet mijn dood ertoe als dankzij ons en onze daden duizenden mensen wakker geschud worden en zich ook bij het verzet aansluiten?' had ze kort ervoor nog verklaard. Op 22 februari 1943 werden ze door de beruchte rechter Roland Freisler ('krijgende Roland') wegens hoogverraad ter dood veroordeeld en nog dezelfde dag geëxecuteerd. Dat gebeurde met een guillotine, het instrument dat tijdens de Franse Revolutie was ontworpen om juist de vijanden van de vrijheid letterlijk een kopje kleiner te maken.

Dat zesde pamflet met de oproep om het regime omver te werpen bereikte Engeland en werd daar herdrukt en vervolgens door vliegtuigen boven Duitsland uitgestrooid. In haar brieven citeerde ze herhaaldelijk de katholieke filosoof Maritain: 'Met moet een harde geest en een zacht hart hebben.'

Harmen Jansen

Byldspraak - Willem Wilstra Kanaän

Mei myn freon Jeen silger die ik wolris wat ruilhannel. Hy wenne op in pleatske mei wat fee en in túntsje. Fan him krige ik dan wolris reade biten, andyvje of slaad of in stronkje strúpmoes by 't winter. En om't wy beide graach fisk ite, wie myn doel dan Lauwerseach. Ik mei graach bakke en rikje.

Op in kear, mei myn jierdei, kaam er oansetten mei wat yn kranten bewuolle, dat like op in flesse. Bearenburch tocht ik... Hy lake him slop, want it wie in liter molke yn in griene flesse. Wat in wille! „Friese Landwijn”, sei er.

Underweis op it fytske, efkes bûten Drachten, kaam ik dit boerd foarby. De Fryske boer hat it wol twatalich makke, want 'molketap' begrypt net elk. 'Molke, de wite motor', it begjin fan ús libben. Abraham en Mozes wiene der anneks mei. Yn it boek Exodus wurdt it beneamd, it lân fan molke en huning. Fryslân.

Het goede leven (3)

Gezindheid en eigenzinnigheid

Zingeving is essentieel voor onze gezondheid. Als een mens geen doel meer heeft om voor te leven, als hij niet meer weet waarom hij zal opstaan, gaat het met zijn gezondheid bergafwaarts. Veel jongeren en ouderen zitten in deze coronatijd alleen, met hun ziel onder de arm en lopen daardoor gevaar. De Joodse psychiater Viktor E. Frankl overleefde verschillende concentratiekampen. Hij ontdekte dat als gevangenen het niet meer zagen zitten, ze kansloos waren om te overleven.

door ds. Peter Smilde

Dit is het derde en laatste artikel over de zin van het bestaan en het goede leven. Dit naar aanleiding van het boek van Fokke Obbema: *De zin van het leven, gesprekken over de essentie van ons bestaan* (2019).

Zintuigen, diepere zin, gezindheid en eigenzinnigheid

In de vorige twee artikelen in *Geandewei* constateerden we dat een goed en zinvol leven heel concreet begint (1) bij onze zintuigen: dankbaar omarmen wat God ons geeft, eten, drinken, gezondheid, natuur, et cetera. Vervolgens (2) ontdekten we dat zin een diepere verankering nodig heeft: God.

In dit artikel worden we nog concreter. Een goed en zinvol leven is ook zichtbaar aan de vruchten. Dat wil zeggen aan de juiste gezindheid (liefdevolle verbondenheid (3)). En aan eigenzinnigheid: wat is mijn persoonlijke roeping en bestemming (4)?

In verbinding staan met de mensen om je heen

Laten we eerst eens kijken naar de juiste gezindheid. In zijn boek interviewt Obbema Willemijn Dicke, bestuurskundige. Op de vraag wat de zin van het leven is antwoordt ze heel kernachtig: 'Liefde zijn en liefde doen.'

Ze vertelt dat ze in een depressie raakte toen haar wetenschappelijk werk geen voldoening meer opleverde: 'Ik was alleen maar druk om alles te regelen. Tijdens een retraite kreeg ik de opdracht om dagelijks dertig keer te herhalen: 'vergeef me dat ik vergeten ben dat ik liefde ben!' Zo ontdekte ik dat de liefde in mij woont. En als je contact krijgt met die liefde die in je is, kun je ook liefde doen. In verbinding staan met de mensen om je heen. Heel concreet: het stoepje vegen van je buurvrouw, liefdevol contact hebben met je kinderen, etc.'

Liefde, liefde, liefde

Feitelijk zegt Jezus hetzelfde: liefdevolle verbondenheid is in de kern wat God van ons vraagt en waarvoor wij op aarde zijn. Jezus zegt het zo: 'Gij zult de Here, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het grote en eerste gebod. Het tweede, daaraan gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.' (Matteüs 22: 37-40).

Een mens is geneigd in zichzelf en voor zichzelf te leven. Maar de liefde keert een mens naar buiten, naar de ander. De liefde is bij Jezus heel radicaal, met een driedubbele focus:

Als je contact krijgt met die liefde die in je is, kun je ook liefde doen. In verbinding staan met de mensen om je heen. Liefdevol contact hebben met je kinderen, bijvoorbeeld. Foto: Willem Wilstra

1 Onze liefde dient allereerst op God gericht te zijn. In Nederland is God behoorlijk taboe. Maar voor Jezus krijgt het leven pas zin en betekenis door je deuren open te zetten naar hem en je liefde voor hem te verklaren (loflied betekent letterlijk love-lied).

2 Vervolgens is ware liefde gericht op de naaste, en dat zijn niet alleen vrienden en familie, maar ieder die op je weg komt, ook je vijanden. En in deze tijd mogen we de schepping niet vergeten die aan onze zorg is toevertrouwd.

3 Opmerkelijk is dat liefde ook zélf liefde omvat. Wij moeten dus stoppen met oorlogvoering tegen onszelf (ik ben niks en het wordt ook niks) en onszelf aanvaarden zoals God zijn kinderen aanvaardt en bemint.

Gezindheid

Liefde is bij Jezus dus buitengewoon radicaal. Maar er is nog iets bijzonders aan het liefdegebod van Jezus. Het gaat in zijn gebod niet allereerst om wát je doet, maar om hóe je het doet. Niet om gehoorzaamheid aan regels en protocollen, maar allereerst om de gezindheid van het hart. Je kunt bijvoorbeeld je hele bezit weggeven aan de armen, maar zonder liefde is het zinloos, zegt Paulus in 1 Korintiërs 13.

De kerkvader Augustinus zei het zo: 'Heb lief en doe wat je wilt!' Wij meten elkaar vaak af aan wat we zien of horen, maar Jezus kijkt naar de liefde als gezindheid. En daarvoor is het nodig om - bijna mystiek - aangesloten te zijn op de bron van de liefde. Jezus zegt het zo: 'Als iemand in mij blijft en Ik in hem, zal hij veel vrucht dragen.' (Johannes 15:5)

Eigenzinnigheid: iets wat je hart doet zingen

Maar die vruchten zien er heel verschillend uit. Daarover gaat het laatste: eigenzinnigheid. Mensen zijn vaak geneigd om elkaar te imiteren en met elkaar te concurreren - zelfs in hun zoektocht naar het goede leven. Maar ieder mens heeft een eigen en bijzondere roeping en bestemming.

In zijn boek vraagt Fokke Obbema aan Mounir Samuel (christen, theatermaker, transgender): Hoe kan een mens achter zijn bestemming komen? Antwoord: 'Ieder mens heeft iets wat zijn hart doet zingen. Bij een kind kun je dat nog heel goed zien. Een kind is nog in contact met zichzelf. De een is goed in sport, de ander in muziek, tekenen of toneel. Helaas verliezen wij het vermogen tot onschuldig onderzoeken van onze talenten. Ik daag mensen uit om weer op zoek te gaan. Durf voor je talent te gaan op een manier die overeenstemt met Gods gedachten. Zijn dromen zijn vele malen machtiger dan onze stoutste verwachtingen. Wanneer je die twee bundelt, je talent en de juiste richting eraan, krijg je een kracht die veel verder reikt dan je eigen ik.'

Met deze wijze woorden sluit ik drie artikelen af over de zoektocht naar zingeving en het goede leven. In droge tijden gaan planten dieper wortelen. Moge het ook bij ons zo zijn.

Peter Smilde is predikant van de Protestantse Gemeente te Drachten en redactielid van *Geandewei*

Fokke Obbema: *De zin van het leven, Gesprekken over de essentie van ons bestaan*, Atlas Contact, 22,99 euro

Aanbevolen

Kerken in en ná tijden van corona

Redacteuren en medewerkers van Geandewei bespreken boeken, cd's en dvd's die ze bij de lezer willen aanbevelen.

Met bijdragen van Evert Pieter van der Veen, Teun-Jan Tabak, Arjen Bakker

Herkerken

De auteurs van dit boek zijn '...er diep van overtuigd dat 'het oude normaal' voor de kerk geen optie meer is.' Er is echt verandering nodig en de coronacrisis heeft dat alleen maar duidelijker gemaakt. De lege kerken staan symbool voor de leegte in de kerken en de leegte in onze

relaties. De kerk heeft een taak in en voor de wereld en daarbij gaat het niet om de kerkelijke organisatie en traditie, maar om mensen die gelovig gemotiveerd hun opdracht als missionair christen invullen. 'Heb lief!' is de essentie van die taak. Denken in doelgroepen en kleinschaligheid zijn daarbij belangrijk. Er klinkt een pleidooi voor een grote(re) diversiteit aan kerkdiensten waarin het alledaagse leven en onze menselijke ervaringen met God worden verbonden. De auteurs geven veel verhelderende praktijkvoorbeelden die bedoeld zijn om lezers te inspireren. Het zijn geen kant-en-klare recepten, maar deze cases wijzen wel een richting vanuit menselijke visie en bezieling. Het motto van de auteurs, de een theoloog en de ander kerkbegeleider, luidt: 'Het evangelie is vernieuwend, de thuisplek van het evangelie mag niet minder vernieuwend zijn'. (EPvdV)

Remmelt Meijer & Peter Wierenga: *Herkerken De toekomst van geloofsgemeenschappen* Vuurbaak, 16,99 euro

Kerken in tijden van corona

Predikanten, bisschoppen, spirituele leiders, monniken, ze beschrijven in dit boekje - samengesteld door journalist en uitgever Leo Fijen - waar ze de afgelopen tijd tegenaan liepen, wat hoop biedt, hen verwonderde. Een boekje dat lezers verder

bringt, ook omdat uit verschillende invalshoeken wordt ingebracht hoe we het kerk-zijn tijdens deze pandemie vorm kunnen geven. De gedeelde opvatting is dat de digitale kerkdienst een aardige vervanger is, maar niet in de buurt komt van het origineel. De protestantse theoloog Bram van de Beek heeft daarover de meest uitgesproken mening: 'God is niet vanzelfsprekend in ons wereldje aanwezig. Hij ontmoet ons in de kerk. Hij confronteert ons met wat anders en vanzelfsprekend is. Het wereldje dat wij opbouwen wordt doorbroken.' Volgens Van de Beek hebben we de 'ongemakkelijke' eredienst nodig om te voorkomen dat we in ons eigen wereldbeeld blijven. 'Hoe meer je godsdienst digitaliseert, des

te makkelijker het wordt.' Als we niet naar de kerk gaan en ons eigen pakket mogen samenstellen, aldus Van de Beek, komen we uit bij zachte spiritualiteit, goedbedoelde medemenselijkheid en magische rituelen. De digitale kerkdienst is behelpen, het is een kerkdienst op afstand bekijken. In kleine kringen samenkomen en samen vieren is volgens Van de Beek een oplossing. Nynke Dijkstra, beleidssecretaris van de Protestantse Kerk Nederland, schrijft over de koffie na afloop, een sociaal aspect dat zeer gemist wordt. 'Zelf ben ik me als voorganger voortdurend bewust van de 'kijkers'. In gedachten zie ik ze al afhaken, koffie halen, andere dingen doen.' Maar kerk-zijn heeft voor Dijkstra ook een lichamelijke kant: elkaar in de ogen kijken, een arm om elkaars schouder leggen als dat nodig is. En toch: digitaal is een alternatief dat kansen biedt, aldus Dijkstra.

(T-JT)

Leo Fijen (red.), *Kerken in tijden van corona - Diagnose - dilemma - duurzame toekomst* Adveniat, 19,50 euro

De lezende analfabeet

In dit boek zijn '70 kleurrijke wonderverhalen uit de christelijke traditie' gebundeld. Ze worden 'herschreven met het oog op onze tijd' en eindigen vaak een actueel getinte boodschap of moraal. Het boek opent met een historische inleiding waaruit blijkt dat wonderverhalen vooral uit de periode van de woestijnvaders en de middeleeuwen stammen. Het gaat volgens de auteur niet om de vraag of het echt is gebeurd maar om de betekenis die deze verhalen kunnen hebben. Het boek opent met een mooi verhaal over de vlucht van Jozef en Maria naar Egypte; zij worden steeds op wonderlijke wijze beschermd. Na verhalen over Jezus en enkele apostelen zijn er onder meer verhalen over Nicolaas, Benedictus, Willibrord en Franciscus. Het verhaal over aartsengel Michael vertelt over het ontstaan van de abdij Mont Saint Michel in Frankrijk. Opvallend is het verhaal over de beschermengelen van Smijtegelt, één van de oude schrijvers die in bevindelijke kringen nog altijd wordt gelezen en daar toonaangevend is. De laatste twee wonderverhalen zijn niet aan een persoon verbonden. Voor wie er in geïnteresseerd is, vormt dit boek een mooie verkenning van deze legendarische verhalen die op een of andere manier vanuit het leven zijn ontstaan. (EPvdV)

Stephan de Jong: *Wonderverhalen* Kokboekencentrum, 15,99 euro

Prediker voor jou

'Waarom Prediker? Wij geloven dat de boodschap van zijn boek aansluit bij de cultuur waarin wij leven en de vragen waarmee wij rondlopen. Hoewel hij eeuwen geleden leefde, klinken zijn woorden verrassend actueel!' Aldus de

auteurs in hun voorwoord op dit boek dat mensen wil helpen om Prediker beter te begrijpen en hem in verband te brengen met onze tijd. Na een inleiding op het bijbelboek, waarin achtergronden worden gegeven, volgen twaalf hoofdstukken waarin alle hoofdstukken van Prediker ter sprake komen. De uitleg is helder en voor iedereen toegankelijk, in een prettige eigentijdse stijl. Aan de verwerking wordt veel aandacht besteed. Korte beschouwingen zijn verbonden met vragen voor gesprek en bezinning. Deze zijn per hoofdstuk verdeeld over 5 dagen. Verder is er een rubriek 'groepsmeeting'. Het is daarmee een echt doe-boek geworden dat nog eens wordt onderstreept door de schrijfruimte die aanwezig is. Dit boek is zeer geschikt voor jongere mensen en is een prima stimulans om bij de levens thema's stil te staan die in dit boek vol oude maar actuele levenswijsheid is opgetekend. (EPvdV)

Sarianne en Lieuwejan van Dalen: *Prediker voor jou: Wijsheid voor de ziel, vreugde voor het leven*, Sestra (Jongbloed), 25,99 euro

Zuster, wat zie jij er raar uit

Zo heeft iemand een kuchje en wat diarree, en het volgende moment verzorg je aan de lopende band doodzieke bewoners, en moet je toezien hoe de één na de ander overlijdt. Maria Vroegindewij beschrijft in *Zuster, wat zie jij er raar uit* hoe zij en haar collega's van een woongroep voor mensen met dementie op Flakkee verzeild raken in de eerste coronagolf, en daarin moeten balanceren tussen veiligheidsprotocollen en het behoud van menselijkheid. Het boek is gebaseerd op het dagboek dat de verzorgende destijds bijhield. Eigenlijk was het niet haar bedoeling het uit te geven, maar aangemoedigd door haar omgeving deed ze het uiteindelijk toch, vooral 'om ouderen een stem te geven in deze coronatijd.' Voor mensen zoals ik, die geen familie of vrienden in de ouderenzorg hebben, is het een verbijsterend relaas over bewoners die - zonder dat ze er iets van kunnen begrijpen - soms gedwongen moeten verhuizen, hun kinderen alleen achter een raam mogen zien en hun zusters steeds in rare plastic pakken rond zien lopen. Vroegindewij beschrijft hoe ze er steeds toch écht voor haar bewoners wil zijn, en verbindt daar ook nadrukkelijk haar geloof aan. (AB)

Maria Vroegindewij, *Zuster, wat zie jij er raar uit*, Aspekt, 16,95 euro

Het verwilderde volk

'Indien de openbaring ontbreekt, verwildert het volk.' Deze tekst uit Spreuken (29:18) slaat volgens mij precies op het huidige tijdsgewricht. We zien dagelijks dat vele dingen in ons land vastlopen en er is in brede lagen grote ontevredenheid. Veel mensen - vaak jongeren - zijn van mening dat er niet voldoende naar hen geluisterd wordt, dat ze er in feite alleen voor staan, dat ze kansen zijn misgelopen tijdens hen studie.

door Maurice C.J. Wielenga

Door al die onzekerheid en boosheid verkeren ze fysiek of psychisch in een desolate stemming. Zoals dat meestal gaat, wordt er dan naar een zondebok gezocht. En dat is hier overduidelijk de overheid: 'Meneer Rutte, wij missen perspectief. U belooft ons wel van alles, maar wat zien wij hiervan in de praktijk?'

Een vmbo-student klaagt dat hij niet aan een stageperiode kan beginnen; een hbo-student ervaart een jaar studievertraging, of verlies van motivatie. Veel horecaondernemers zitten in een precare financiële situatie, ondanks steunmaatregelen van de overheid (waar ook weer niet iedereen voor in aanmerking komt). Italiaanse restauranthouders verbraken de lockdown, omdat zij hun vrouw en kinderen niet eens meer van voedsel konden voorzien.

Dit zijn maar enkele voorbeelden uit de praktijk, die met talrijke andere aangevuld kunnen worden. Deze omstandigheden hebben allemaal een gezamenlijke uitkomst: als er perspectief ontbreekt, dan verwildert het volk. Dat heeft de schrijver van de Spreukenbrief heel goed ingezien toen hij deze regels opschreef.

Het volk verwildert

Vorig jaar maart was er nog sprake van een zekere acceptatie toen we de eerste coronagolf meemaakten. Er ontstonden tal van initiatieven. De verpleegkundigen bijvoorbeeld werden royaal in de bloemetjes gezet en beloond met groots applaus. Nu we na tien maanden de tweede golf doorgemaakt hebben en aan het begin van een derde lijken te staan, met nog gevaarlijker covid-varianten, is alles anders. Er zijn velen die het gevoel hebben: voor ons hoeft het zo niet langer. Jongeren voelen zich in de steek gelaten, zijn somber en zwijzaam geworden. Sommigen grijpen naar de fles of de drugs. Vooral dat tekort aan perspectief remt hen nu.

Een lied dat me vaak weer te binnen schiet is Psalm 43:2: 'Voed het oud vertrouwen weder, zoek in 's Hoogsten lof uw lust.' Ja, de Psalmen lenen zich bij uitstek om moed te verzamelen in donkere tijden. Psalm 62:9 bijvoorbeeld zingt: 'Vertrouwt op Hem te allen tijde, o Volk'. En Spreuken 3:5 voegt daaraan toe: 'Vertrouw op de Here met uw ganse hart'.

Het zou helemaal niet zo'n gek idee zijn, nu we voorlopig nog niet tijdens kerkdiensten kunnen zingen, om het als gezin samen aan de keukentafel te doen. Vroeger deed men dat

Er zijn velen die het gevoel hebben: voor ons hoeft het zo niet langer

ook, in de tijd dat er nog veel harmoniums in de huizen stonden. Bekend en geliefd was toen het Jo Vincent Kwartet met het vierstemming: 'Geloofd zij God met diepst ontzag.' Wat kunnen deze liederen, maar ook de moderne Opwekkingsliederen, een troost bieden!

Zinloze vernielzucht

Met ingehouden woede zagen wij de vele straatrellen die in steden als Rotterdam, Eindhoven, Den Bosch en Utrecht uitbraken na het instellen van de avondklok. Het pas gerenoveerde Centraal Station van Eindhoven, voor miljoenen opgeknapt, had te maken met verbijsterende vernielzucht en plunderingen van aanpalende winkels. Wat is het toch zinloos om stenen en tegels uit de grond te trekken en daarmee politiemensen, brandweerlieden en ME te belagen! Of supermarkten in Den Bosch te plunderen. Of fietsen uit de rekken te halen en te vernielen. Het was Holland op zijn smalst, een teken van pure onmacht en verdwazing.

De Bijbel biedt perspectief

Van de ministers Rutte en De Jonge kan gezegd worden dat ze erg hun best doen de covid-crisis aan te pakken. Ze zijn voortdurend in de weer en zullen weinig nachtrust hebben. Maar bieden ze ook perspectieven? Die vraag is wel heel belangrijk. De Spreuken-dichter uit het Oude Testament bedoelde hier vooral een verwijzing naar het profetisch visioen. Als dit visioen ontbrak, dan was het volk in feite verloren.

We leven nu in een tijd waarin vier crises zich tegelijk voltrekken. In de eerste plaats natuurlijk het Covid-19-virus met zijn varianten, dat wereldwijd grote aantallen slachtoffers heeft gemaakt. We hopen en bidden vurig dat deze pandemie zal worden ingedamd.

Ook hebben wij te maken met de financiële gevolgen van deze ernstige crisis. Velen zijn hun baan kwijtgeraakt of verwachten dat voor de komende tijd.

Daarnaast zouden we haast over het hoofd zien, dat er ook een mondiale klimaatcrisis bestaat, waarover Nederland eind januari in het Forum in Den Haag een belangrijke klimaatop organisierde. We zijn dankbaar dat veel landen de noodzaak van klimaatbeleid gaan inzien. Het is een race tegen de klok.

Tenslotte is er nog de crisis waaraan we liever willen voorbijlopen: de gezagscrisis. Die vergt vooral veel van onze emoties. Voor je het weet wordt je in deze negatieve sfeer meegetrokken en dan kan snel de vlam in de pan slaan. Maar dan mogen wij als christenen uitroepen: 'Vertrouw op God met heel uw hart.' Dat is tegelijk de boei die gegooid kan worden naar mensen die vertwijfeld en gedesillusioneerd zijn geworden door de huidige omstandigheden. Jezus Christus, ten slotte, zei het heel kernachtig en bevrijdend: 'Werpt al uw bekommernissen op Mij en ik zal u rust geven.' Zorgenvrij zijn. Heerlijk is het als wij die rust kunnen ervaren!

Maurice C.J. Wielenga uit Joure is publicist en een vaste medewerker van Geandewei

VOLGENDE KEER in **G**eandewei

'Gewoon'

